

TWEGIBIET TAL-KUMMISSJONI EWROPEA

GĦAR-RAPPORT SPECJALI TAL-QORTI EWROPEA TAL-AWDITURI

IL-LEADER u l-iżvilupp lokali mmexxi mill-komunità jiffaċilita l-impenn lokali iżda ftit li xejn hemm evidenza li l-proġetti taw beneficiċċi addizzjonali

Werrej

SOMMARJU EŻEKUTTIV (Paragrafi I-XI)	2
INTRODUZZJONI (Paragrafi 1-18)	3
AMBITU U APPROĊĊ TAL-AWDITJAR (Paragrafi 19-23).....	4
OSSERVAZZJONIJIET (Paragrafi 24-75).....	4
KONKLUŻJONIJIET U RAKKOMANDEZZJONIJIET (Paragrafi 76-84).....	7
Rakkomandazzjoni 1 – Evalwazzjoni komprensiva tal-ispejjeż u l-benefiċċji ta’ LEADER.....	8
Rakkomandazzjoni 2 — Valutazzjoni tal-approċċ ta’ Żvilupp Lokali Mmexxi mill-Komunità.....	8

Dan id-dokument jipprezenta t-tweġibiet tal-Kummissjoni Ewropea għall-osservazzjonijiet ta’ Rapport Speċjali tal-Qorti Ewropea tal-Awdituri, f’konformità mal-Artikolu 259 tar-Regolament Finanzjarju u li għandu jiġi ppubblikat flimkien mar-Rapport Speċjali.

SOMMARJU EŻEKUTTIV (Paragrafi I-XI)

Twegiba komuni tal-Kummissjoni għas-sommarju eżekuttiv:

Il-metodu LEADER¹ wera li huwa rilevanti matul it-30 sena mill-introduzzjoni tiegħu u għadu validu illum. Il-valur miżjud ta' LEADER jirriżulta mill-implimentazzjoni sħiħa tal-metodu² u jimmanifesta ruħu f'benefiċċji dimostrarblli f'termini ta' governanza lokali, kapital soċjali mtejjeb u riżultati mtejjba tal-*proġetti LEADER meta mqabbla mat-twettiq non LEADER*.

Illum, hemm network ta' 2800 grupp ta' azzjoni lokali LEADER fl-Unjoni Ewropea u lil hinn minnha³. Dan in-network issa jinvolve għexieren ta' eluf ta' membri tal-gruppi ta' azzjoni lokali: l-awtoritajiet lokali, l-assocjazzjonijiet soċjali u ekonomiċi, in-negozji u ċ-ċittadini rurali u jilħqu l-parti l-kbira tal-Ewropa rurali u jikkomunikaw immaġni pożittiva tal-UE.

L-investment sinifikanti tal-UE fil-kapital uman u soċjali permezz tal-ħolqien u l-funzjonament tal-gruppi ta' azzjoni lokali u n-network tiegħu jirrifletti l-impenn dejjiemi tal-Kummissjoni għal aktar emancipazzjoni lokali u partecipazzjoni demokratika fl-UE.

Il-finanzjament allokat għall-funzjonament tal-gruppi ta' azzjonijiet lokali huwa għalhekk ħafna usa' minn "spiza amministrattiva" peress li jippermetti wkoll investment imprezzabbli fin-nies, l-animazzjoni u t-tagħlim kollettiv tat-territorji rurali. Dawn il-benefiċċji intangibbli jinkludu wkoll il-ħidma prezzjuża fir-relazzjonijiet pubbliċi mwettqa minn LEADER permezz tal-promozzjoni tiegħu tal-finanzjament għall-Iżvilupp Rurali fil-komunitajiet rurali lokali u s-sensibilizzazzjoni tiegħu mal-ħafna ċittadini rurali li l-kwalità tal-ħajja tagħhom tjebet minnu.

Minħabba l-mod partecipattiv tiegħu, il-proċess ta' ġestjoni tal-istrategija jzid ukoll il-kapital soċjali u uman fil-livell lokali. Dan jirrikjedi skambju ta' informazzjoni, jibni l-fiducja, isaħħaħ ir-relazzjonijiet, jagħti s-setgħa lill-partijiet interessati lokali u — permezz ta' taħriġ, negozjati u networking — iżid il-kapaċitajiet tan-nies.

Mill-bidu nett, il-komunitajiet LEADER ġew imħegga jadattaw u jitgħallmu. Il-Kummissjoni investiet fin-networks LEADER nazzjonali u reġjonali kif ukoll fin-networking fil-livell Ewropew. Dan jikkontribwixxi għall-bini tar-reziljenza u r-rispons għall-prijoritajiet ewlenin tal-Kummissjoni⁴ bħall-irkupru mill-COVID, l-inkluzjoni soċjali u t-trasformazzjoni diġitali.

¹ L-akronimu "LEADER" ġej mill-frazi Franciża "Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale" li tfisser "Rabtiet bejn l-attivitajiet għall-iżvilupp tal-ekonomija rurali". Il-metodu LEADER jipprevedi gruppi ta' azzjoni lokali (GAL) magħmula minn atturi soċjali u ekonomiċi pubbliċi u privati, biex jistabbilixxu u jimplimentaw l-istrategiji tagħhom fil-livell territorjali lokali, jiffacilitaw l-innovazzjoni fil-livell lokali, jinvolve ruħhom f'kooperazzjoni bejn it-territorji u networking

² Il-valur miżjud tal-LEADER jirriżulta mill-applikazzjoni sħiħa tal-metodu LEADER (Linji Gwida: Evalwazzjoni tal-LEADER/CLLD, in-Netzwerk ta' Evalwazzjoni tal-Iżvilupp Rurali tal-UE (2017) p. 21. L-animazzjoni u l-appoġġ għall-bini tal-kapaċità huma wkoll kruċjali għat-twettiq tagħha. Dan gie kkonfermat minn studju recenti ta' appoġġ għall-evalwazzjoni dwar l-impatt ta' LEADER għal żvilupp territorjali bbilancjat (2022). (https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/rural-areas/evaluation-support-study-impact-leader-balanced-territorial-development_en)

³ L-approċċ LEADER huwa implimentat ukoll f'xi pajjiżi mhux tal-UE bħal pereżempju t-Turkija, is-Serbja, il-Macedonja ta' Fuq, il-Moldova.

⁴ Il-Komunikazzjoni Il-Patt Ekoloġiku Ewropew (COM(2019)640 final); Il-Komunikazzjoni L-Istrategija "Mill-Għalqa sal-Platt" (COM(2020)381 final); Il-Komunikazzjoni Strategija tal-UE għall-Biodiversità għall-2030 (COM (2020) 380 final); https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decadetargets-2030_en 9 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-andinvestment/european-pillar-social-rights_en

Filwaqt li l-avvenimenti ta' dawn l-aħħar snin għaddew malajr wara f'idma analitika profonda, il-Kummissjoni se tagħmel aktar biex turi l-kontribut ta' LEADER għall-kapital soċjali u l-governanza lokali, inklużi l-effetti tan-network. Il-Kummissjoni se tiffaċilita l-fehim u l-metodoloġiji biex dawn l-assi intanġibbli jiġu riflessi u se tkegġeg lill-Istati Membri biex jagħmlu dan.

L-UE tinvesti fil-kwalità tal-istrategiji ta' żvilupp lokali billi tappoġġa t-tnejn, it-taħriġ u azzjonijiet oħra tagħhom minn Gruppi ta' Azzjoni Lokali prospettivi. L-Istati Membri jorganizzaw il-valutazzjoni tal-kwalità tal-istrategiji skont kriterji ċari. B'hekk ħafna territorji jistgħu jipparteċipaw u jikbru, inklużi dawk li jibdeu minn bażi aktar baxxa ta' kapital soċjali.

LEADER ikopri mhux biss is-sostenibbiltà ekonomika iżda wkoll dik soċjali u ambjentali u għalhekk huwa rilevanti għal kwalunkwe żona rurali fl-UE.

Il-proġetti appoġġati minn LEADER huma bbażati fuq l-istrategiji ta' żvilupp lokali nneozjati b'mod kollettiv mill-partijiet ikkonċernati lokali. Il-kwalità aħjar jew ir-riżultati tal-proġetti LEADER jistgħu jimmanifestaw ruħhom b'varjetà ta' modi li jirriżultaw direttament mill-metodu LEADER bħal: l-innovazzjoni fil-livell lokali, il-prossimità u l-animazzjoni attiva biex jiġu involuti l-partiċipanti, li kieku ma jipparteċipawx, aktar sostenibbiltà, il-valorizzazzjoni tal-assi territorjali uniċi inklużi l-industriji kreattivi u tradizzjonali, l-appoġġ għall-identità lokali, il-forniment ta' servizzi lill-komunità, ir-rabtiet bejn il-proġetti u l-partiċipanti u aspetti oħra. Xi proġetti jkopru f'tiġijiet lokali bażiċi (speċjalment f'municipalitajiet b'bażi tat-taxxa dgħajfa), li spiss huma prerekwizit għal żviluppi oħra, u li jittardjaw jew sempliċement ma jiġux issodisfati mingħajr LEADER. Il-Kummissjoni se tkegġeg lill-Istati Membri biex jimmiraw l-eligibbiltà tal-intervent tal-LEADER lejn oqsma fejn ikun hemm valur miżjud akbar tal-użu tal-approċċ LEADER, iżda filwaqt li jitħalla biżżejjed lok għal deċiżjonijiet minn isfel għal fuq biex jissodisfaw il-ħtiġijiet u l-għażliet lokali.

Barra minn hekk, it-tqabbil tat-twassil ta' LEADER ma' mudelli oħra ta' finanzjament, ikun komputu kumpless b'rikonnoxximent xieraq tal-kontribuzzjonijiet intanġibbli ta' LEADER minn naħa u r-riskji u l-kostijiet tal-iskemi ta' finanzjament l-oħra min-naħa l-oħra.

Barra minn hekk, il-Kummissjoni tkegġeg ukoll lill-Istati Membri biex jirrieżaminaw il-mekkaniżmu eżekuttiv, u b'mod partikolari biex jevitaw id-duplikazzjoni tal-funzjonijiet tal-gruppi ta' azzjoni lokali u tal-istituzzjonijiet assoċjati, biex inaqqsu l-piż amministrattiv billi jużaw għażliet ta' spejjeż semplifikati u jilliberaw riżorsi biex jagħmlu aktar animazzjoni u bini tal-kapaċità.

Il-Kummissjoni se tkompli timpenja ruħha mal-Istati Membri biex tippromwovi applikazzjoni aħjar tal-metodu LEADER mill-gruppi ta' azzjoni lokali kollha u turi l-valur miżjud tiegħu. L-osservazzjonijiet tal-QEA huma pass utli f'din id-direzzjoni.

Il-Kummissjoni taċċetta parzjalment l-ewwel rakkomandazzjoni rigward l-analiżi tal-kostijiet u l-benefiċċji ta' LEADER u taċċetta bis-sħiħ it-tieni rakkomandazzjoni dwar il-valutazzjoni tal-approċċ tas-CLLD.

INTRODUZZJONI (Paragrafi 1-18)

It-twegiba komuni tal-Kummissjoni għall-paragrafi minn 1 sa 16:

Il-gruppi ta' azzjoni lokali jagħtu valur dirett lill-komunitajiet lokali. Il-kompiti jinkludu l-animazzjoni tal-istrategija tal-iżvilupp lokali mmexxi mill-komunità sabiex jiġi ffaċilitat l-iskambju bejn il-partijiet interessati biex tingħata informazzjoni u tkun promossa l-istrategija u biex jiġu appoġġati benefiċjarji potenzjali bl-għan li jiżviluppaw operazzjonijiet u jhejju applikazzjonijiet. Dawn imorru ferm lil hinn minn dak li jista' jittqies bħala "spejjeż amministrattivi", liema limitu massimu ta' 25 % kif previst fl-Artikolu 35.1.e tar-Regolament (UE) Nru 1303/2013 jinkludi wkoll dawn l-attivitajiet.

L-Istati Membri jistgħu jipprovdu gwida addizzjonali dwar l-inkluzività tas-sħubijiet u l-Kummissjoni se tteġġiġhom jiżguraw li s-sħubijiet tal-gruppi ta' azzjoni lokali jkunu inkluzivi u b'mod partikolari li ż-żgħażaġh, in-nisa u l-gruppi inqas vantaġġati jippartecipaw fil-korpi tat-teħid tad-deċiżjonijiet.

LEADER ikopri mhux biss is-sostenibbiltà ekonomika iżda wkoll dik soċjali u ambjentali u għalhekk huwa rilevanti għal kwalunkwe zona rurali fl-UE. Il-ħtiġijiet għall-inkluzjoni soċjali, l-adattabbiltà ambjentali u tat-tibdil fil-klima mhumiex limitati għal żoni bi prestazzjoni ekonomika fqira.

Li l-Istati Membri jagħtu valur lill-approċċ LEADER huwa rifless fl-allokkazzjoni sostanzjali tar-riżorsi, ferm ogħla mill-minimu legali għall-FAEŻR u l-użu volontarju taħt fondi SIE oħra. Il-miżura LEADER għall-programmi ta' żvilupp rurali tal-EU-27 bejn l-2014 u l-2022 hija ta' 6.4 %.

Minħabba l-mod partecipattiv tiegħu, il-proċess ta' ġestjoni tal-istrategija jzid ukoll il-kapital soċjali u uman fil-livell lokali. Dan jirrikjedi skambju ta' informazzjoni, jibni l-fiduċja, isaħħaħ ir-relazzjonijiet, jagħti s-setgħa lill-partijiet interessati lokali u — permezz ta' taħriġ, negozjati u networking — iżid il-kapaċitajiet tan-nies.

AMBITU U APPROĊĊ TAL-AWDITJAR (Paragrafi 19-23)

L-ebda twegiba mill-Kummissjoni.

OSSERVAZZJONIJIET (Paragrafi 24-75)

It-twegiba komuni tal-Kummissjoni għall-paragrafi minn 24 sa 30:

Il-Kummissjoni tqis li l-gruppi ta' azzjoni lokali jagħmlu ħafna aktar milli sempliċement jiffacilitaw l-involviment lokali u l-finanzjament tal-funzjonament tagħhom jirrifletti l-investiment tal-UE fil-kapital uman u soċjali fiż-żoni rurali għalkemm bi proċessi ta' approvazzjoni bil-mod.

Il-limitu ta' 25 %⁵ għall-ispejjeż operattivi tal-gruppi ta' azzjoni lokali jinkludi b'mod esplicitu l-animazzjoni tat-territorju, il-facilitazzjoni tal-iskambji bejn il-partijiet ikkonċernati, l-informazzjoni, il-promozzjoni u l-appoġġ ta' applikanti potenzjali biex jżviluppaw operazzjonijiet kif ukoll il-ġestjoni, il-monitoraġġ u l-evalwazzjoni tal-istrategiji ta' żvilupp lokali.

It-twegiba komuni tal-Kummissjoni għall-paragrafi minn 31 sa 37:

L-UE tipprovdi appoġġ sinifikanti għat-tnejjja tal-istrategiji ta' żvilupp lokali sabiex tiġi żgurata l-kwalità tagħhom. Tali appoġġ ikopri t-taħriġ, l-appoġġ espert, il-konsultazzjoni mal-partijiet ikkonċernati. Barra minn hekk, l-Istati Membri jiggwidaw il-proċess permezz ta' linji gwida metodoloġiċi u mezzi oħra.

⁵ Art. 35 tar-Regolament (UE) Nru 1303/2013 jispeċifika b'mod ċar li l-limitu massimu sa 25 % ikopri: il-ġestjoni tal-istrategija tal-iżvilupp lokali kif ukoll l-animazzjoni, l-iskambji bejn il-partijiet ikkonċernati, l-informazzjoni, u l-appoġġ lill-applikanti potenzjali fit-tnejjja tal-operazzjonijiet tagħhom.

Il-Kummissjoni tqis li l-istrategiji ta' żvilupp lokali kollha magħżula għall-implimentazzjoni għandhom jissodisfaw l-istandards ta' kwalità. L-obbligu għall-Istati Membri li jstabbilixxu l-kriterji tal-għażla tal-kwalità għall-istrategiji ta' żvilupp lokali huwa minqax fil-legiżlazzjoni.

Madankollu, l-istabbiliment ta' kriterji ta' għażla ta' kwalità għall-istrategiji ta' żvilupp lokali mhux neċessarjament ifisser li dejjem ikun hemm strategiji li għandhom jiġu rrifjutati. Dan jiddependi mill-kuntest ta' kull Stat Membru. Hemm bżonn ta' "inklużività" sabiex diversi territorji rurali jkunu jistgħu jikbru f'termini ta' kapital soċjali, u n-networks.

Filwaqt li l-istrategiji ta' żvilupp lokali kollha ġew ievalutati, xi Stati Membri bħar-Rumanija ma stabbilewx sistema li tiżgura livell minimu ta' kwalità. Is-Slovakkja, u l-Greċja użaw sistema ta' kriterji trasparenti b'marka minima biex jgħaddu bħala mezz ta' standard ta' kwalità komuni. Ir-Repubblika Ċeka ddefinixxiet xi kriterji trasparenti obbligatorji għall-istrategiji kollha u l-LAGs kellhom l-opportunità li jtejbju l-istrategiji ppreżentati tagħhom qabel ma jintgħażlu.

It-twegiba komuni tal-Kummissjoni għall-paragrafi minn 45 sa 53:

Il-Kummissjoni għandha u se tkompli tkeggeg lill-Istati Membri biex jimmiraw l-eligibbiltà tal-intervent LEADER fuq żoni bil-valur miżjud tiegħu fil-Pjanijiet Strateġiċi tal-PAK 2023–2027 filwaqt li xorta żżomm il-flessibbiltà meħtieġa biex tippermetti approċċi minn isfel għal fuq biex jissodisfaw il-ħtigijiet lokali.

Għal dan il-għan, il-Kummissjoni se ssaħħaħ il-monitoraġġ u ttejjeb metodoloġija biex turi l-kontribut ta' LEADER għall-kapital soċjali u l-governanza lokali. Qed jiġi propost sett ta' indikaturi ta' monitoraġġ rilevanti lill-Istati Membri, li jsib bilanċ bejn ir-rilevanza u l-facilità tal-ġbir tad-data.

Il-Kummissjoni hija konxja mill-piż amministrattiv tal-gruppi ta' azzjoni lokali u qed tiggwida lill-Istati Membri biex ifasslu bir-reqqa s-sistemi ta' twestiq tagħha biex jiffokaw fuq il-funzjonijiet ewlenin tal-gruppi ta' azzjoni lokali⁶, jiċċaraw ir-responsabbiltajiet u jevitaw kwalunkwe duplikazzjoni tal-kompiti. L-użu ta' għażliet ta' spejjeż simplifikati huwa wkoll promoss b'mod wiesa'. Dan għandu jagħti lill-gruppi ta' azzjoni lokali l-opportunità li jlliberaw ir-riżorsi biex jagħmlu aktar animazzjoni u bini tal-kapaċità.

Parti minn din il-ħidma ssir permezz tan-Network Ewropew għall-Iżvilupp Rurali (ENRD).

Il-Kummissjoni permezz tal-helpdesk tal-Evalwazzjoni żviluppat linji gwida, organizzat sessjonijiet ta' ħidma fil-livell tal-UE u fl-Istati Membri u attivitajiet ta' disseminazzjoni biex ittejjeb il-monitoraġġ u l-evalwazzjoni tal-LEADER u l-ġbir tad-data. Għalhekk, il-Kummissjoni u l-Helpdesk tal-Evalwazzjoni indirizzaw b'mod estensiv l-evalwazzjoni tal-LEADER filwaqt li hegġew lill-Istati Membri jtejbju l-evalwazzjoni tal-LEADER.

Skont l-aktar data reċenti mir-Rapporti Annwali ta' Implimentazzjoni diversi Stati Membri wettqu evalwazzjonijiet dwar LEADER. Hemm 85 evalwazzjonijiet kompluti li jiffukaw fuq il-LEADER/CLLD.

Fir-rigward tal-evalwazzjoni li jmiss tal-impatt ta' LEADER fuq l-iżvilupp territorjali bbilanċjat, il-Kummissjoni tenfasizza li l-evalwazzjoni se ssegwi prinċipji ta' regolamentazzjoni aħjar u se tkopri l-ħames kriterji ta' evalwazzjoni⁷. Għalhekk, il-kriterji ta' evalwazzjoni vvalutati huma l-valur miżjud tal-UE u mhux il-valur miżjud tal-LEADER. Il-valur miżjud tal-UE jindirizza l-kwistjoni ta' għaliex u jekk politika partikolari (LEADER) tipprovdix riżultati aħjar jekk tiġi applikata fil-livell tal-UE meta mqabbla ma' livelli oħra ta' governanza (nazzjonali, reġjonali) u mhux jekk metodu LEADER jagħti

⁶ Il-funzjonijiet esklużivi ewlenin tal-LAGs huma elenkati fl-Artikolu 33.1. tar-Regolament (UE) Nru 1060/2021.

⁷ Il-ħames kriterji ta' evalwazzjoni huma: l-effettività, l-effiċjenza, ir-rilevanza, il-koerenza u l-valur miżjud tal-UE.

riżultati meta mqabbel mat-twassil mhux tal-LEADER (eż. tqabbel tal-appoġġ permezz ta' miżura klassika ta' żvilupp rurali minn fuq għal isfel).

Barra minn hekk, il-Kummissjoni tindika li l-valur miżjud tal-LEADER mhuwiex obligatorju iżda approċċ rakkomandat għall-valutazzjoni tal-LEADER fil-qafas tal-proċess ta' evalwazzjoni.

It-twegiba komuni tal-Kummissjoni għall-paragrafi minn 54 sa 56:

Il-Kummissjoni tqis li ħafna proġetti vvalutati mill-QEA kellhom il-potenzjal li jgħibu benefiċċji addizzjonali għall-komunitajiet lokali marbuta direttament mal-metodu LEADER. Dawn jistgħu jintwerew pereżempju permezz tal-innovazzjoni fil-livell lokali, il-kooperazzjoni tal-atturi, il-valorizzazzjoni tal-assi territorjali uniċi, it-tisħiħ tal-identità komunitarja, l-appoġġ għan-negozju kreattiv jew tradizzjonali jew il-forniment ta' servizzi meħtieġa fiż-żona. Hija viżibbli wkoll diversità kbira ta' ambitu u rikkezza ta' involviment lokali f'ħafna proġetti, fil-biċċa l-kbira iżgħar, fil-proġetti analizzati mill-QEA fl-Anness III.

It-twegiba komuni tal-Kummissjoni għall-paragrafi minn 57 sa 58:

Jekk wieħed iħares lejn il-proġetti b'mod iżolat, dan jista' jitlef l-istampa l-kbira. Xi strateġiji jinkludu proġetti li jissodisfaw htigijiet aktar "bażiċi" iżda huma importanti għall-istrateġija ġenerali u ma jgħux issodisfati jew jiġu ssodisfati ħafna aktar tard mingħajr il-finanzjament Leader.

It-twegiba komuni tal-Kummissjoni għall-paragrafi minn 61 sa 63:

Filwaqt li l-aspett tal-governanza lokali u l-kapital soċjali jistgħu jkunu eżiġenti biex jiġu vvalutati (proċess intensiv fir-riżorsi u fil-biċċa l-kbira kwalitattiv), xi metodoloġiji jistgħu jiġu adattati u użati. Il-Kummissjoni se tagħmel aktar xogħol fuq dan fil-qafas tan-networking u l-evalwazzjonijiet tal-UE.

Anki jekk il-valutazzjoni taż-żieda fil-kapital soċjali tista' tkun kumplessa, hemm kunsens li l-kapital soċjali huwa fattur ta' tkabbir importanti, li jikkontribwixxi għal kostijiet aktar baxxi tat-tranzazzjonijiet, tisħiħ aħjar tal-kuntratti, teħid ta' riskju, innovazzjoni, tagħlim kollettiv u adattament soċjali, li jispjega għaliex ħafna Stati Membri jużaw LEADER biex jindirizzaw għadd ta' sfidi tas-soċjetà bħall-inklużjoni soċjali, u, aktar reċentement, l-irkupru mill-COVID.

Il-Kummissjoni qed tappoġġa wkoll il-proġetti H2020 biex jiġu żviluppati metodoloġiji biex jiġu vvalutati aħjar l-aspetti soċjali. Proġetti bħal SIMRA, IMAGINE jew Matilde għandhom l-għan li jiżviluppaw soluzzjonijiet li jistgħu jiġu applikati għall-monitoraġġ u l-evalwazzjoni tal-aspetti soċjali u l-iżvilupp lokali fiż-żoni rurali li jistgħu jintużaw meta jiġi vvalutat il-valur miżjud tal-LEADER. Dawk ir-riżorsi ġew inklużi wkoll fil-bank tal-għarfien tal-Helpdesk tal-Evalwazzjoni biex jgħin lill-Istati Membri u lill-esperti jsibu għodod utli għall-valutazzjoni ta' LEADER.

Biex tipprovi lill-Istati Membri u lill-evalwaturi b'informazzjoni dwar il-potenzjal ta' tali proġetti għall-evalwazzjoni, il-Kummissjoni permezz tal-helpdesk tal-Evalwazzjoni żviluppat "bank tal-għarfien" fejn dawk il-proġetti ġew analizzati biex jispjegaw kif l-outputs tagħhom jistgħu jkunu utli għall-evalwazzjoni tal-PAK, inklużi l-aspetti soċjoekonomiċi u l-iżvilupp lokali.

Abbażi tat-tagħlimiet meħuda mis-sintezi tar-Rapport Annwali ta' Implimentazzjoni (AIR), il-Kummissjoni permezz tal-Helpdesk ta' Evalwazzjoni ħadmet ukoll fuq it-titjib tal-kwantifikazzjoni tal-kontribuzzjoni ta' LEADER fid-dawl tal-evalwazzjoni ex post tal-Programmi ta' Żvilupp Rurali attwali.

It-twegiba komuni tal-Kummissjoni għall-paragrafi minn 64 sa 75:

F'konformità mal-Artikolu 10 tar-Regolament (UE) Nru 1303/2013 (ir-Regolament dwar Dispożizzjonijiet Komuni 2014–2020, CPR), il-Qafas Strategiku Komuni jipprevedi prinċipji ta' gwida strateġiċi. Madankollu, ma jistax jimponi aktar obbligi fuq l-Istati Membri iżda għandu jiffaċilita l-eżerċizzju ta' programmazzjoni.

Fir-rigward tal-koordinazzjoni bejn l-awtoritajiet responsabbli tal-Istati Membri, il-kooperazzjoni strutturata fi strateġija b'diversi fondi tas-CLLD tista' tagħmel differenza pożittiva (f'termini ta' access għall-finanzjament, għarfien espert ta' settur ieħor, riżorsi) meta mqabbla ma' sitwazzjoni mingħajr strateġija kongunta, eż., l-access għal programmi ta' appoġġ jekk f'livelli differenti ta' amministrazzjoni, jista' jkun ta' sfida.

KONKLUŻJONIJIET U RAKKOMANDAZZJONIJIET (Paragrafi 76-84)

Twegibiet tal-Kummissjoni:

78. Il-limitu massimu ta' 25 % jkopri l-ġestjoni tal-istrateġiji, l-animazzjoni, l-iskambji bejn il-partijiet ikkonċernati u l-assistenza lill-applikanti potenzjali fl-iżvilupp tal-operazzjonijiet tagħhom. Barra minn hekk, in-natura partecipattiva tal-ġestjoni tal-istrateġija flimkien ma' enfasi fuq it-tagħlim u n-networking jagħtu s-setgħa lin-nies lokali u jistgħu jitqiesu bħala investiment fil-komunitajiet lokali.

79. Il-kwalità tal-istrateġiji ta' żvilupp lokali hija żgurata permezz ta' għadd ta' mekkaniżmi bħal: appoġġ għall-kriterji ta' tnejn u għażla tagħhom (evalwazzjoni tal-kwalità). L-UE tappoġġa t-tnejn ta' Strateġiji ta' Żvilupp Lokali finanzjarjament fid-dawl tal-kwalità tagħha. Kull strateġija tiġi vvalutata qabel l-għażla tagħha. Hemm ukoll każ li jiġu involuti territorji li l-livell inizjali tagħhom (f'termini ta' kapital soċjali) huwa aktar baxx sabiex ma jithallewx jaqgħu lura.

80. Il-Kummissjoni tirrikonoxxi li jista' jkun hemm kompromess bejn il-kwalitajiet tal-proġetti u l-facilità amministrattiva. Il-kwalità tal-proġett timmanifesta ruħha f'varjetà ta' karatteristiċi kemm min-naħa tal-promotur tal-proġett biex juri kif ukoll is-sistema amministrattiva għall-verifika, il-monitoraġġ u l-evalwazzjoni.

81. Il-Kummissjoni se tkompli tteġġegħ lill-Istati Membri biex jiżguraw li s-sħubijiet tal-gruppi ta' azzjoni lokali jkunu inkluzivi u b'mod partikolari li ż-żgħażaġħ, in-nisa u l-gruppi inqas vantaġġati jippartecipaw fil-korpi tat-teħid tad-deċiżjonijiet. Dan se jiġi mmonitorjat ukoll.

82. Il-Kummissjoni se taħdem mal-Istati Membri lejn valutazzjoni u dimostrazzjoni aħjar tal-valur miżjud tal-aproċċ LEADER għall-kapital soċjali u l-governanza lokali. Dan se jsir permezz ta' monitoraġġ, metodoloġiji ta' evalwazzjoni u networking fil-livell tal-UE.

83. Ħafna proġetti kienu sostnuti minn animazzjoni, kooperazzjoni bejn l-imsieħba lokali, jew innovazzjoni fil-livell lokali jew l-użu ta' riżorsi lokali endoġeni, li jistgħu jitqiesu bħala valur miżjud tal-aproċċ LEADER.

84. Il-kooperazzjoni strutturata fi strateġija b'diversi fondi tas-CLLD tista' tagħmel differenza pożittiva (f'termini ta' access għall-finanzjament, għarfien espert ta' settur ieħor, riżorsi) meta

mqabbla ma' sitwazzjoni mingħajr strateġija kongunta, eż., l-aċċess għal programmi ta' appoġġ jekk f'livelli differenti ta' amministrazzjoni, jista' jkun ta' sfida.

Rakkomandazzjoni 1 – Evalwazzjoni komprensiva tal-ispejjeż u l-benefiċċji ta' LEADER

Il-Kummissjoni taċċetta r-rakkomandazzjoni parzjalment.

1.A Il-Kummissjoni taċċetta r-rakkomandazzjoni 1a.

1.B Il-Kummissjoni taċċetta r-rakkomandazzjoni 1b.

1.C. Il-Kummissjoni taċċetta r-rakkomandazzjoni 1c parzjalment.

Fir-rigward tal-LEADER taħt il-PAK, il-Kummissjoni, ħerqana li tiżviluppa l-kapaċità tagħha li tivvaluta l-inklużività tal-korpi tat-teħid tad-deċiżjonijiet, qed tfejji att ta' implimentazzjoni li jtitlob lill-Istati Membri jirrapportaw l-età u s-sess tal-membri.

Madankollu, il-Kummissjoni ma taċċettax ir-referenza għal gruppi oħra fil-mira minħabba li din l-analiżi tista' toħloq problema kritika tal-protezzjoni tad-data personali u l-ġbir tad-data.

Barra minn hekk, il-Kummissjoni ma taċċettax il-perjodu ta' żmien kif stabbilit għall-2023. Jekk dan l-att legali jiġi adottat, id-*data* tkun disponibbli fl-2026.

1.D Il-Kummissjoni taċċetta r-rakkomandazzjoni 1d.

1.E Il-Kummissjoni taċċetta r-rakkomandazzjoni 1e.

Hija se twettaq din ir-rakkomandazzjoni sa fejn ikun possibbli, filwaqt li tqis il-limitazzjonijiet tal-ġbir tad-data u l-varjazzjoni bejn l-Istati Membri f'dak li huwa definit bħala kompitu statutorju.

Rakkomandazzjoni 2 – Valutazzjoni tal-approċċ ta' Żvilupp Lokali Mmexxi mill-Komunità

Il-Kummissjoni taċċetta r-rakkomandazzjoni.